

Kan EEC gi oss mer avansert industri?

Foredrag av Industriforbundets president

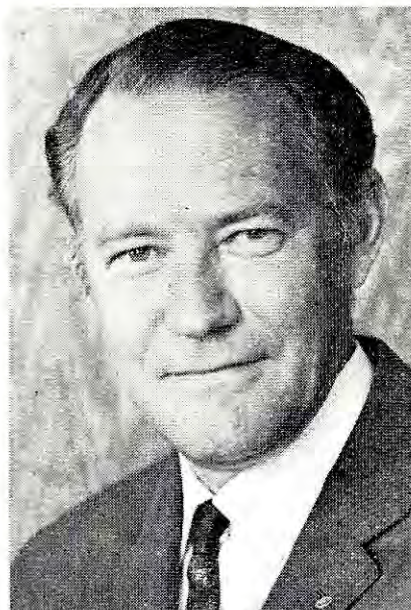
Eksporten av ferdigvarer til EEC har praktisk talt ikke økt i løpet av 1960-årene, påviste presidenten i Norges Industriforbund, direktør Jens Halvard Bratz, i et foredrag i Bergens Haandværks- og Industriforening nylig. Han talte om «Kan EEC gi oss mer avansert industri?»

Direktør Bratz la frem en rekke beregninger, som viste hvordan EEC's tollmur har hindret en strukturemstilling i norsk eksport. Vår eksportøkning til EEC-landene har i påtagelig grad vært preget av vårt tradisjonelle eksportmønster, nemlig råvarer og halvfabrikata. På det markedet hvor vi har hatt tollfri adgang — det vil si EFTA-området — har vi derimot hatt sterk økning i ferdigvare-eksporten.

— Det er all grunn til å tro at dersom EFTA oppløses og Norge blir stående utenfor EEC, vil det bli meget vanskelig å gjennomføre en videre strukturell utvikling av norsk næringsliv til mer bearbejdede og mer avanserte varer, sa Industriforbundets president.

Innledningsvis kommenterte direktør Bratz hvordan miljøet i Bergen kunne være vårt land og vår industri til hjelp når den skal orientere seg i den nye markedssituasjon. Han nevnte det teknologiske og forskningsmessige miljø i byen, og dessuten undervisningen ved Norges Handelshøyskole.

Vi gjengir det videre foredrag i sin helhet:

Direktør Jens Halvard Bratz

Når vi lytter til EEC-debatten i vårt land, er det påfallende å registrere hvor sterkt den dreier seg om tre modernærings skjebne i en videt markedsdannelse. Jeg understreker at vi alle må være innstillet på å skape skikkelige vilkår og løsninger for disse næringer.

Men vi må også være klar over at det her dreier seg om næringer som allerede har gjennomgått store omstillinger, og som under enhver omstendighet står overfor et veldig, indre rasjonaliseringspress. Prognosene, som baserer seg på vår nåværende jordbrukspolitikk, viser at jordbrukets sysselsettingsandel vil synke fra 10 prosent av yrkesbefolkningen i dag til tre prosent i år 2000. Det er i realiteten snakk om hvilket tempo og hvilke former denne prosessen skal få.

Det er viktig at vi sørger for at en norsk tilslutning til EEC ikke skaper urimelige konsekvenser for de mennesker som er knyttet til disse grenene av vårt arbeidsliv. Men vi må være klar over hvilken andel som disse næringer representerer av vårt totale produksjonsliv og av vår be-

folkning. Vi må derfor ikke konsentrere all vår oppmerksomhet om de ordninger som disse deler av vårt næringsliv skal få. Vi må også ofre tid og energi på å drøfte hvordan andre deler av vårt økonomiske liv kan få utviklingsmuligheter og arbeidsvilkår. Det er da naturlig for meg å peke på industrien, som er vår absolutt største næringsgren.

Det er i realiteten avgjørende for hele vårt lands økonomi, at industrien kan skaffes muligheter for vekst og utvikling. Dette forhold har ennå ikke vært meget fremme i den politiske debatt. Jeg vil imidlertid gjerne sitere en av våre mest fremtredende politikere, som nærmest var en enslig sval på dette punkt da Stortinget hadde sin siste utenriksdebatt. Han pekte dels på at vårt behov for å opprettholde bosetting i distriktene ikke bare er et spørsmål om jordbruk og fiske. Det er ikke mer av disse næringsvirksomheter som de næringssvake distrikter roper etter når de ønsker seg arbeidsplasser. Det de spør etter er i første rekke industriarbeidsplasser. Og han pekte dessuten på at disse primærnæringer-

ne behøver betydelige nasjonale inntektsoverføringer for å kunne opprettholde et visst økonomisk nivå. Disse overføringer må først og fremst komme fra industrien. Men også industrien trenger en utvikling i form av omstilling og fornyelse. I vår EEC-debatt blir det ofte spurt om hvilke virkninger det vil ha for vår nåværende eksport om vi blir stående utenfor eller innenfor EEC.

Vi må imidlertid ikke glemme å spørre om hvilke konsekvenser en tilslutning til det store marked kan få for strukturene innenfor industrien selv. Kort sagt: Kan EEC gi oss mer avansert industri?

Vi har i det hele tatt så lett for å tenke statisk i denne markedsproblematikken. Vi bør ikke beskjefte oss alt for meget med de forhold som vi har i dag og enda mindre med de forhold som preget gårdsdagens produksjonsliv i Norge. Vi må nå rette blikket fremover og spørre oss om hva som vil være situasjonen i 1980-årenes Norge.

De langsiktige virkninger av henholdsvis et medlemskap eller en isolasjon kan ikke måles eksakt. Det er

bare etter en del år at de dynamiske effekter av en deltakelse i det store marked og i et rikere miljø vil vise seg. Det er i dette perspektiv vi vil kunne se forskjellen mellom å stå innenfor eller å isolere vårt land fra de arbeidsbetingelser som en stor markedsdannelse i Europa vil skape.

Hvorfor en mer avansert industri?

Før jeg går videre, skal jeg prøve å besvare spørsmålet: Hvorfor skal vi søke å utvikle en mer avansert industri i vårt land?

Blant de mest kjente slogans vi har hatt i norsk næringspolitisk debatt i de senere år, er det uttrykket som ble skapt av forskningssjef Helmer Dahl da han fastslo at «høstningsbrukets tid er forbi». Det er blitt et gjennomgangstema at vi må søke å omstille vår industri fra det såkalte høstningsbruket og over til de typer virksomhet som ofte blir kalt «intelligensindustri», «kunnskapsindustri» eller «talentindustri». Betegnelser av denne siste type blir ofte anvendt nokså ukritisk og unyansert, og det er sant å si ikke alltid like klart hva de står for. Men vi må vel kunne si at alle disse uttrykk blir brukt om industrigrupper hvor den menneskelige evne er en viktigere produksjonsfaktor enn naturressurser og naturfortrinn.

Norge har som kjent i spesiell grad vært et land som har utviklet en industri — og først og fremst en eksportindustri — som har bygget på det forskningssjef Dahl så treffende kalte «høstningsbruk». Vi har høstet de ressurser og råstoffer som naturen har gitt oss. Vi har funnet disse tilgangene i skogen, i havet, i berggrunnen og i våre vassdrag. Men det har vært et hovedtrekk at vi har solgt disse høstningsproduktene i relativt lite bearbeidet form, dvs. som råvarer, halvfabrikata eller lignende.

Det er denne epoken vi begynner å øyne slutten på. Jeg vil ikke gå så langt som til å si at høstningsbrukets tid er over. Vi må huske at vi fortsatt vil beholde en meget betydelig industri med grunnlag i disse naturressursene. Ja, jeg vil også advare mot den tendens, som vi av og til ser, til å undervurdere den betydning som f.eks. kraftkrevende industri og treforedlingsindustri fortsatt vil ha for vårt land. Jeg vil i stedet moderere forskningssjef Dahl's uttrykk og fastslå at «høstningsbruket» på lang sikt ikke gir grunnlag for noen betydelig ekspansjon for norsk industri og norsk økonomi.

Når vi må erkjenne dette forholdet, har det sin bakgrunn i at disse naturtilganger enten er svært begrenset eller at de ikke lenger gir oss noen vesentlige konkurransefortrinn. Jeg ser det slik at dette stiller oss overfor to hovedtyper av utfordringer.

Før det første må vi forsøke å få istand en høyere grad av videreforedling av de naturressurser som vi skal basere produksjonen på. Vi må utfø-

re mer av foredlingsprosessen her i landet, slik at en større del av bearbeidelsesverdien blir igjen som inntekt hos oss. Det er et godt uttrykk som illustrerer dette, nemlig det mottoet som generaldirektør Meidell formulerte for treforedlingsindustrien: Vi skal vri mest mulig ut av tømmerstokken.

Tilsvarende betraktninger kan vi gjøre gjeldende for de industrier som henter sitt råstoff fra havet eller som bygger på energi fra våre fossefall.

Den andre hovedtype av utfordringer ligger i behovet for å utvikle annen industri. Vi har forlenget konstatert at våre viktigste tradisjonelle eksportnæringer — som altså har tilhørt gruppen «høstningsbruk» — ikke gir grunnlag for den samme ekspansjon som de hittil har stått for. De kan ikke på lengre sikt stå for den vekst vi bør ha i vår innenlandske produksjon og som i utenriksøkonomien skal dekke den økende import på andre områder.

Det ser imidlertid ut til at vi enda i noen år vil få en interessant vekst i industrier som er basert på råvarer og elektrisk kraft. Men det blir likevel bare et spørsmål om tid.

Vi vet at mange har funnet oppmuntrende trekk i den ekspansjonen som vi har sett i utførselen av ikke-tradisjonelle eksportvarer, det som også blir kalt den tidligere hjemmeindustri. Vi har sett dette som et bevis for at vi er i ferd med å få en bredere industriell utvikling. Jeg skal ikke gå inn på spørsmålet om denne prosessen skjer så fort som den kunne og burde, det er både positive og negative ting som kan være tankevekkende i så måte. Jeg vil bare trekke opp dette bildet som en bakgrunn for det tema vi skal drøfte her i dag.

Jeg skal også supplere med en del andre motiver som gjøres gjeldende for å ønske en mer avansert industri, for å bruke det uttrykket. Jeg vil gjøre det i nærmest stikkords form.

Mange vil finne det mer tilfredsstillende om vi kan bruke våre menneskelige ressurser og evner, i industriell virksomhet som er så teknologisk og økonomisk avansert som mulig. Vi må også regne med at det vil ha stor betydning for presentasjonen av både vårt næringsliv og andre deler av vår samfunnsliv — om vi utad makter å fremstå som en nasjon med et høyt industrielt utviklet teknologisk nivå.

Mange ønsker seg også en industri som gir menneskene inspirerende og trivelige arbeidsplasser, og oppgaver som er mindre rutinepregede og representere større utfordringer til den enkelte.

Lokaliseringproblemene vil også bli lettere å løse, bl.a. fordi slik moderne industri vil være mindre kostnadsomfindlig overfor transport.

Og endelig hører vi ofte — nær sagt daglig — at det blir krevet industrivirksomhet som ikke forurenser eller på andre måter skader sine omgivelser.

I det følgende skal jeg forsøke å belyse hvordan en tilslutning til et utvidet Europeisk Fellesskap kan

hjelpe oss til å møte de hovedutfordringer jeg har forsøkt å illustrere.

Jeg tror et medlemskap dels kan gjøre det mulig for oss å få istand en høyere foredling av våre naturressurser, slik at vi ikke bare driver en kvantitativ utnyttelse av dem, og dels at det vil gi oss bedre forutsetninger for å utvikle ny industri i en bredere industriell utvikling, bl.a. mer teknologisk avansert industri.

Hva erfaringene viser

I vår EEC-debatt har motstanderne av medlemskap — som mener at vi kan greie oss utmerket utenfor EEC — hevdet at vi har hatt en betydelig eksportøkning til kontinentet i de senere år. De har tatt dette som et bevis for at det har liten eller ingen betydning om vi står innenfor eller utenfor tollmurene.

Jeg skal legge frem en del beregninger som viser at dette er en sannhet med modifikasjoner.

Det er riktig nok at vår totale eksport til EEC har økt fra 1506 millioner kr. i 1959 til 5204 millioner kr. i 1970, dvs. en økning med 246 prosent. Norges totale eksport økte i det samme tidsrom med noe mindre, nemlig 203 prosent.

Hvis vi derimot går nærmere inn på fordelingen av denne eksporten, kan vi danne oss et meget tankevekkende bilde når det gjelder fremtidsutsiktene for norsk industri. Vi ser nemlig da, at på det marked hvor vi har hatt tollfri adgang, nemlig EFTA-markedet, har vi hatt en sterk utvikling i vår eksport av mer bearbeidede varer.

Vår eksportutvikling til Fellesmarkedet er derimot i påtagelig grad preget av vårt tidligere eksportmønster, nemlig råvarer og halvfabrikata. Det er derfor all grunn til å tro at dersom EFTA oppløses og Norge blir stående utenfor EEC, vil det bli meget vanskelig å gjennomføre en videre strukturell utvikling av norsk næringsliv til mer bearbeidede og mer avanserte produkter.

Jeg skal først påvise hvilke to varegrupper som har dekket hovedandelen i vår eksportøkning til Fellesmarkedet disse årene.

Det gjelder for det første tollfrie varer eller varer med meget lav toll: skip (tollfri), forstoffer (to prosent toll), avisepapir (tollkontingent til o-toll), råvarer som papirmasse, malmer, mineraler, osv. (tollfri eller lav toll), brenselstoffer (suspendert toll). Økningen i eksporten av disse varer utgjør 44 prosent av den totale eksportøkning.

Den andre gruppen utgjør ubearbeidede metaller, jern og stål, hvor økningen i behovet innen EEC har ført til importøkning og hvor det delvis har vært praktisk tollkontingenter. Eksportøkningen i denne gruppe utgjør 42 prosent av den totale eksportøkning til EEC. Tilsammen står altså disse grupper for 86 prosent av den samlede eksportøkning. Det betyr at andre mer foredlede varer står for bare 14 prosent.

Eksporten til EEC av varer hvor tollbelastningen er mer betydelig — det vil si varer som i stor utstrekning er mer bearbeidede varer — har altså praktisk talt ikke økt i de år det her er snakk om!

Forskjellen er slående når vi sammenligner utviklingen med vår eksport til EFTA-land, altså det marked hvor vi har hatt tollfri adgang. Vår samlede eksport til EFTA gikk opp fra 2249 millioner kr. i 1959 til 8185 millioner kr. i 1970 (263 prosent). Av denne økning utgjør 19 prosent varer i den første varegruppen jeg omtalte ovenfor, altså skip, råvarer o.l. som er tollfrie i EEC. 25 prosent kan tilskrives økning i jern og stål og metaller. Tilsammen utgjør økningen av eksporten av disse varer 44 prosent av vår samlede eksportøkning til EFTA (mot altså 86 prosent når det gjelder EEC), og andre varer står for hele 56 prosent av eksportøkningen (mot 14 prosent til EEC).

Eksporten av disse andre og mer bearbeidede varer har økt med 301 prosent til EFTA fra 1959 til 1970. I samlet verdi utgjør denne eksporten til EFTA 4426 millioner kr. i 1970 mot en eksport av samme varer på 988 millioner kr. til EEC.

Jeg synes disse samletallene klart viser hvor viktig det er å være innenfor et marked, dersom vi ønsker å omstille vår industri og eksport til mer bearbeidede varer. Vi vet at de som skal omgi seg med tollmurer — enten det er enkeltnasjoner eller markedsgrupperinger — gjerne slipper inn råvarer og halvfabrikata som de har bruk for. Derimot forsøker de å bygge opp en tollmur som fører til at de selv kan stå for bearbeidelsen av råvarene, det vil si den delen av virksomheten hvor meget av verditilførselen skjer. Dersom vi blir stående utenfor EEC, er det alvorlig grunn til å frykte for at vi vil forbli en leverandør av råvarer og halvfabrikata, og at vårt arbeid med å føre foredlingsprosessen videre vil stå overfor et alvorlig handicap.

Jeg skal utdype det generelle bildet, som jeg her har presentert, ved å føre beregningene videre. Jeg skal gjøre det ved å se nærmere på de enkelte varegrupper.

La oss først ta treforedling.

Fra 1959 til 1970 har eksportøkningen av treforedlingsprodukter — absolutt sett — vært nesten like stor til EEC og EFTA, nemlig henholdsvis 427 og 446 millioner kroner. Men når det gjelder EEC, faller 78 prosent av eksportøkningen på varer som er tollfrie eller nesten tollfrie, som avisepapir og masse. I EFTA faller 41 prosent av økningen på disse varer. Av eksportøkningene til EEC er det således bare 22 prosent som kan tilhakeføres til de tollbelagte kvaliteter. Til EFTA har vi derimot greid å selge disse varer i en utstrekning som gjør at de står for hele 59 prosent av eksportøkningen. EEC opererer med lave tollsatser eller ingen toll overhodet når det gjelder lavt bearbeidede varer. For de høyt bearbeidede varer er det derimot meget høye tollsatser. Beregnet

på den ferdige vare tilsvarer denne toll ca. 50 kr. pr. m³ tømmer, hvis det blir anvendt til å produsere de tollbelagte kvaliteter, eller opptil 50 prosent av den tømmerpris bedriftene i dag betaler.

Med Norge utenfor et utvidet EEC vil den mer avanserte foredling som allerede foregår, få et grunnskudd, og mulighetene til ekspansjon i dybden vil rykkes bort.

Dersom den del av råstoffet som i dag har lav foredling kan bearbeides, vil treforedlingsindustriens bearbeidelsesverdi øke med mer enn 500 millioner kr. Det tilsvarer en tredjedel av treforedlingssektorens samlede eksportverdi i dag!

Den norske avviklingen av tømmer bør forstlig sett økes med 4 mill. kubikkmeter. En slik økning, som EEC-medlemskapet vil bidra til, vil gjøre skogbruket til en større inntektskilde for bygde-Norge enn jordbruket utgjør i dag.

Bildet for fisk og fiskeprodukter er ikke mindre interessant. Norges samlede eksport av fisk og fiskehermetikk økte bare med syv prosent fra 1959 til 1970. Eksporten av frossen filet og hermetikk økte imidlertid med 205 prosent i de samme år. Av denne totale økning på 487 millioner kr. av frossen filet og hermetikk gikk 61 prosent på EFTA-land, mens eksportøkningen til EEC-land bare utgjorde syv prosent. Jeg må i parentes bemerke at USA har en vesentlig andel av økningen. En forklaring finner vi i at tollsatser på disse varer i EEC ligger forholdsvis høyt, fra 15—18 prosent på fileter og 20—25 prosent på hermetikk.

Jeg vil også nevne noen få tall for den mest ruvende produksjon innenfor vår kraftkrevende industri, nemlig aluminiumindustrien.

Fellesmarkedslandene opprettholder en høy tollmur for disse produktene. For primæraluminium er satsen syv prosent og for halvfabrikata og ferdigvarer 12—13 prosent. Jeg har sett at aluminiumindustrien har beregnet at dens tollbelastning på EEC-landene var 40—45 millioner kr. i 1969. Dette var i sin helhet et tap av inntekter for vår industri. Hvis vårt land slutter seg til Fellesmarkedet, vil det åpne seg nye muligheter for en sterkere utbygging av vår halvfabrikata- og ferdigvareproduksjon i aluminiumindustrien. En slik satsing på videreforedling er et sterkt ønske både hos myndigheter og industrien.

Jeg vil også legge frem noen tall som vedrører verkstedindustrien, — den industribransje som tillegges særlig vekt i vår fremtidige industrielle utvikling.

Varegruppen maskiner og apparater utgjør en vesentlig del av verkstedsindustrien og den mer know-how pregede eksport. Totaleksporten økte fra 1959 til 1970 med 670 prosent og utgjorde i 1970 1539 millioner kr. Produksjonen av disse varer har vært en av de største «vekstindustrier» også i vårt land. Av eksportøkningen på 1339 millioner kr. gikk hele 61 prosent til EFTA-land, mens 17 prosent gikk til EEC-land. Tollsatser i EEC-land

varierer, men ligger ofte mellom fire og ti prosent.

La meg endelig også se på tekstiler og konfeksjon.

Eksporten fra Norge av disse varer økte med 332 prosent fra 1959 til 1970 og var i 1970 367 millioner kr. Av økningen på 282 mill. kr. gikk 86 prosent til EFTA-land og fire prosent til EEC-land. Tollsatser i EEC går opp til ca. 17 prosent for viktige konfeksjonsvarer.

Jeg håper at jeg ovenfor har greid å illustrere hvordan et medlemskap i EEC vil hjelpe oss til å løse en av de to hovedutfordringer som jeg innledningsvis skisserte: Vi vil bli i stand til å utnytte våre naturressurser bedre i de næringer som stadig vil være basert på disse tilgangene — selv om ressursene altså i kvantitet er begrensede.

Jeg har også forsøkt å illustrere hvordan EEC's høye tollsatser slår ut på sektorer som er helt sentrale i vårt arbeid med å utvikle annen industri.

Jeg vil imidlertid meget sterkt understreke at vi ikke bare kan hefte oss ved tollsatser når vi vurderer de muligheter et medlemskap i EEC vil gi oss på disse områder. Jeg vil f.eks. sterkt peke på den betydning det kan ha at vi kommer innenfor et bredt og dynamisk internasjonalt miljø, og at vi ikke blir stående utenfor den kretsen hvor tingene skjer. Det vil derved bli mulig for oss å hente inntrykk, kunnskaper og inspirasjon — i en langt mer intim omgang med fagfolk, leverandører og kunder.

Jeg vil også minne om hvordan vi innenfor EEC kan føle langt større sikkerhet i de industrier som må satse på en mer avansert produksjon. De vil vite at de har adgang til et langt større marked, at de kan oppnå en større produksjon, og at de gjennom denne større trygghet også vil kunne foreta de store investeringer som det her er snakk om.

Norske muligheter i det industrielle utviklingssamarbeid

Meget av vår industripolitiske debatt dreier seg om hvordan vi kan stimulere til et mer aktivt forsknings- og utviklingsarbeid. Jeg skal ganske kort illustrere hvordan en tilknytning til EEC kan være en stimulans for norsk industri også i denne forbindelse.

Roma-traktaten sier intet spesielt om forskning. Men vi skal legge merke til at det er en rekke europeiske forsknings- og utviklingsorganisasjoner. Jeg nevner f.eks. Euratom, romforskning og romteknologi, CERN, osv. Det er også en rekke komitéer i gang for å vurdere avanserte teknologiske prosjekter.

Jeg vil gjerne nevne et helt konkret eksempel, som illustrerer hvilke muligheter norsk industri og forskning kan finne ved en deltakelse i det europeiske teknologisk-vitenskaplige samarbeid. Jeg nevner det med eks-

tra glede, fordi det har sitt utgangspunkt i det bergenske miljø.

Dette prosjektet dreier seg om studier av mulighetene for å sette opp et oceanografisk og meteorologisk observasjonsnettverk ved hjelp av forankrede bøyer i havet. Dette prosjektet omfatter instrumenteringsproblemer såvel som problemer med dataoverføringen. Norge har deltatt i dette arbeidet, og dr. Odd Dahl har vært norsk representant og formann i arbeidsgruppen. Dette feltet er særlig utfordrende i teknologisk forstand, og det er dessuten av spesiell interesse for Norge. Både fordi Norge er sterkt knyttet til havet, og fordi bergensmiljøet er pionerer på dette felt. Vi kan her få muligheter til å følge med i avansert instrumenterings- og teleteknikk, samtidig som vi får et observasjonsnett av vesentlig betydning for vårt land.

Det Europeiske Fellesskap har i den senere tid brukt atskillig tid på å utforme prinsippene for et industripolitisk samarbeid. De studier og forslag som er fremlagt i den såkalte Colonna-rapporten har vakt betydelig oppmerksomhet. Dette memorandum begynner vel etterhvert også å bli godt kjent i vårt land.

Jeg skal derfor ikke i dag bruke tid på å gå inn på alle de forhold som der tas opp, og som er av både fiskal, finansiell, selskapsjuridisk og innkjøpspolitisk karakter. Jeg minner bare om at det bl.a. er foreslått at det innledes en praksis med utviklingskontrakter til industrien på fellesskapsbasis.

Mange vil kanskje reise spørsmål om Norge virkelig kan hevde seg på de avanserte områder som det er snakk om. Men det er altfor enkelt å se dette som et spørsmål som først og fremst dreier seg om å erobre verdensrommet og fremskaffe fremtidige kommunikasjons- eller våpensystemer — altså områder hvor amerikanerne har gått i spissen. Kommisjonen sier selv i Colonna-rapporten at man i de europeiske land har muligheter til å konsentrere seg om andre næringsmessige og sosiale mål, som f.eks. miljøvern, bygningsvesen,

trafikkvesen, utnyttelse av verdenshavene osv.

Norges stilling i forhold til EEC-landene

Jeg skal også komme inn på den norske forskningsinnsatsen i forhold til landene innen Fellesskapet. Jeg skal gjøre det ved dels å belyse industriens investeringer i forsknings- og utviklingsarbeider, og dels ved å nevne noen tall for hvordan denne satsingen står i forhold til vårt nasjonalprodukt.

Oppgaver fra NTNF og fra Forskningsrådene gir oss et visst utgangspunkt for å vurdere forskningsinnsatsen i Norge. Våre samlede utgifter til forsknings- og utviklingsarbeider i 1969 var 770 millioner kr. Dette representerer en økning på 11 prosent i forhold til året før. Av disse utgiftene falt 282 millioner — eller 34 prosent — på næringslivet. Forskningsutgiftene i Norge i 1969 utgjorde 1,1 prosent av brutto nasjonalprodukt (etter markedspriser), hvilket var omtrent det samme som i 1968.

Oppgavene viser forøvrig at den elektrotekniske industri er den ubestridt mest forskningsintensive industrigren. Vår elektrotekniske industri anvendte i dette året 7,4 prosent av bearbeidingsverdien til slik satsing. Oppgavene må videre gi oss grunn til å fastslå at næringslivets egenfinansiering av forsknings- og utviklingsarbeidene er betydelig.

Hvis vi sammenligner forskningsinnsatsen i Norge med andre land, f.eks. Fellesmarkedslandene, står vi imidlertid noe svakt. Men jeg vil ikke kalle denne forskjellen for avgjørende. Hvis vi tar utgangspunkt i en nylig utgitt statistikk for EEC-landene, finner vi at Fellesskapet totalt brukte 1,7 prosent av sitt brutto nasjonalprodukt til forskningsutgifter. Tallet varierte noe fra land til land. Høyest lå de i Nederland, hvor andelen var 2,3 prosent, og til sammenligning nevner jeg at Frankrike hadde 2,2, Tyskland 1,9, Belgia 1, og Italia 0,7 prosent.

Videre utgjorde den privatfinansierte forskning 45 prosent av den totale forskningsinnsats i EEC-landene. Jeg må her gjøre oppmerksom på at Frankrike, som har en noe særpreget struktur på dette området, reduserer tallet betydelig. I de øvrige EEC-landene ligger prosenten på mellom 53 og 60.

Ut fra disse tall må vi erkjenne at norsk næringsliv står relativt svakt i sin forskningsinnsats. Vi kan naturligvis peke på en rekke forhold som bidrar til dette. Jeg nevner eksempler som vår næringsstruktur, vår inntjeningssevne og skattepolitikkenes virkninger for opplegget av egenkapital.

Sluttbemerkning

Jeg har forsøkt å illustrere hvordan et medlemskap i EEC kan sette oss i bedre stand til å utvikle en moderne, avansert og fremtidsrettet industri i Norge.

Dette skal være en industri som også tar bedre vare på våre naturressurser. Vi skal ikke lenger drive en kvantitativ utnyttelse av dem, men gi dem en høyere foredling. Derved vil en større del av inntektsskapningen i produksjonsprosessen skje i vårt eget land.

Et medlemskap skal dessuten hjelpe oss til å få i gang en bredere industriell utvikling, som ikke bygger så sterkt på «høstningsbruk» som vårt produksjonsliv hittil har gjort. Vi må utvikle virksomhet som bygger på våre menneskelige evner og muligheter, og som gir trivsel og tilfredsstillelse for den enkelte. Det skal også være en industri som bidrar til å skape et godt og rent miljø i det samfunn hvor den virker.

Den isolasjon som det betyr å stå utenom, kan gjøre det håpløst for oss å løse disse helt avgjørende utfordringer som norsk industri og norsk økonomi står overfor. Det er i dette langsiktige perspektiv — et perspektiv som retter seg mot 1980- og 1990-årenes Norge — at vi vil se hvilken dramatisk forskjell det er mellom medlemskap og isolasjon. ■